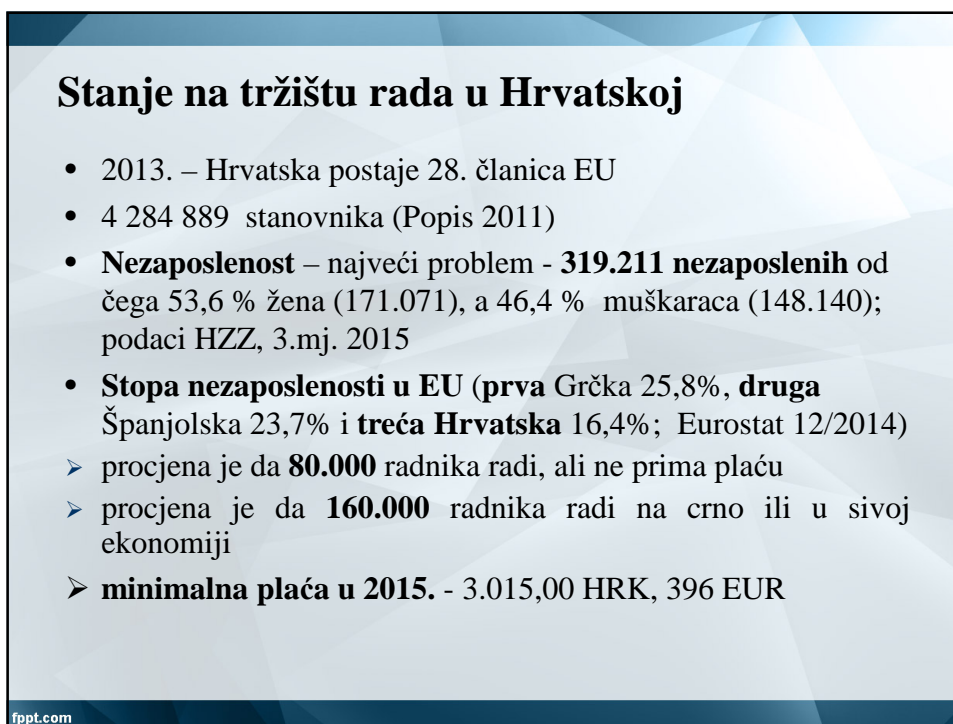

**Položaj
žena
na
nesigurnom
tržištu rada**

**FemCities
konferencija 2015**
Katarina Perković

fppt.com

Stanje na tržištu rada u Hrvatskoj

- 2013. – Hrvatska postaje 28. članica EU
- 4 284 889 stanovnika (Popis 2011)
- **Nezaposlenost** – najveći problem - **319.211 nezaposlenih** od čega 53,6 % žena (171.071), a 46,4 % muškaraca (148.140); podaci HZZ, 3.mj. 2015
- **Stopa nezaposlenosti u EU** (prva Grčka 25,8%, druga Španjolska 23,7% i treća Hrvatska 16,4%; Eurostat 12/2014)
 - procjena je da **80.000** radnika radi, ali ne prima plaću
 - procjena je da **160.000** radnika radi na crno ili u svojoj ekonomiji
 - **minimalna plaća u 2015.** - 3.015,00 HRK, 396 EUR

fppt.com

Grad Zagreb

- ❑ 795.900 stanovnika (podaci Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj grada, Odjel za statistiku 2013, ZGSTAT)
- ❑ 1.364.298 ukupno zaposlenih u Hrvatskoj (podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za 2013) od čega 390.469 zaposlenih u Gradu Zagrebu
- ❑ 47.055 nezaposlenih osoba u Zagreb, od čega su 51% žene; (podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za Ožujak 2013); stopa nezaposlenosti 10,8

fppt.com

Recesija prije krize: Privatizacija 90-tih

- Hrvatska se 90-tih godina iz socijalističkog tipa ekonomije transformira u otvorenu tržišnu ekonomiju, baziranu na privatnom vlasništvu
- Posljedice pretvorbe i privatizacije – nestanak industrije
- 2015. - industrija obuhvaća svega 17% od industrijske proizvodnje u 1990-tima

fppt.com

- **Krajem 90-tih Zagreb gubi većinu industrijske strukture od važnosti za žensku radnu snagu** – tekstil, koža, guma i obuća, proizvodnja vune i užadi, tvornice obuće; žene su također bila većinska radna snaga u duhanskoj industriji, kemijsko prerađivačkoj industriji, slastičarsko ugostiteljskim lancima, itd.
- **1990 – 2005 – Grad Zagreb izgubio 30.000 radnih mjesta u proizvodnji tekstila, odjeće i obuće.**
- **Posljedice:** žene (90%) pretežno rade u djelatnosti tekstila, obuće itd. - gubitak „ženskih” poslova i radnih mjesta

fppt.com

Nestanak tekstilne djelatnosti

TVORNICE

Stečajevi

1999 - Konfekcija Suvremena žena, od 1958, privatizacija '90

2003 - Modna konfekcija Vesna, od 1955, privatizacija '90

2003 – Nada Dimić, od 1950 - privatizacija 1993 - u Endi International (95% ženske radne snage; zgrada umjetničke vrijednosti industrijske kulture, „greškom” srušena u 2007)

2005 – „TKZ” Tekstilni kombinat Zagreb, od 1924 - privatizacija 2000;

2010 – KAMENSKO, od 1949 – privatizacija '93 – u 2010 žene su krenule u štrajk glađu za spas radnih mjesta; stečaj;

fppt.com

Slučaj KAMENSKO 1949 - 2010

Stečaj 2010 – KAMENSKO, od 1949. – privatizacija '93 – **do 2010.** – jedna od zadnjih tekstilnih tvornica u Gradu Zagrebu; za spas tvornice i radnih mjesta dvadesetak radnica Kamenskog započele su štrajk glađu, spavale su pred tvornicom na otvorenom;

fppt.com

OBUĆA

Stečaj

2002 – Tvornica obuće Astra Obuća, od 1988 - privatizacija '91,

2002 – Tvornica obuće Šimecki, od 1946 - privatizacija '90,

KEMIJSKO PRERAĐIVAČKA IND.

Stečaj

2000 - Tvornica KARBON, od 1947 – privatizacija '92

SLASTIČARSKO UGOSTITELJSKI LANAC

Stečaj

2004 - ZAGREBAČKO UGOSTITELJSKO SLASTIČARSKO
 PODUZEĆE, ZUSP od 1979, privatizacija '90, većina radnika

fppt.com

Slučaj TDZ od 1817. do 2006.

DUHANSKA INDUSTRIJA

TVORNICA DUHANA ZAGREB

Privatizacija'90

Stečaj 2006

80% - Ženskog radništva;

2006 - Članovi Novog sindikata provode industrijsku akciju radi nezadovoljstva nezakonitim radnjama u privatizaciji i zatvaranja tvornice tj. radnih mjesta; radnici osvajaju i ulaze u posjed tvornice, te ostaju 3,5 mjeseca;

fppt.com

Odgovor sindikata

Privatizacija 90-ih

- Nedostatak ozbiljnijeg otpora za vrijeme perioda tranzicije (90-te, 2000-te)

Kasnije ...

- 2013: prvi pokušaji zajedničkog organiziranja otpora sindikata i nevladinih organizacija (NGO-a)
 - protiv monetizacije autocesta
 - protiv privatizacije komunalnih usluga u Gradu Zagrebu

fppt.com

Radno zakonodavstvo

- ❑ **2010** – pet sindikalnih središnjica prikupilo **717.149** potpisa za referendum kojim se željelo spriječiti vladu da putem Zakonu o radu ukine produženu primjenu kolektivnih ugovora; nakon prikupljenih potpisa Vlada povlači prijedlog; odlukom Ustavnog suda ref. nikada nije održan;
- ❑ Sindikalni uspjeh bio je privremen;
- ❑ **2012** – produžena primjena kolektivnih ugovora ukinuta drugim propisom - Zakonom o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnosti za kolektivno pregovaranje;
- ❑ **2013** – nakon ulaska Hrvatske u EU počinju novi „Pregovori” o novom Zakonu o radu, iako je radno zakonodavstvo već 2009.g. usklađeno s pravnom stečevinom EU

fppt.com

NOVI ZAKON O RADU: Produbljivanje diskriminacije i feminizacija siromaštva

- ❑ **2013** – novi Zakon o radu pod krinkom borbe za radna mjesta razvija novi zakonodavni okvir kojim osnažuje liberalizaciju i fleksibilizaciju na Hrvatskom tržištu rada
- ❑ **Postojeći fleksibilni oblici rada postaju pravilo, a rad na neodređeno vrijeme iznimka; razrada instituta nesigurnih oblika rada sve na štetu svih radnika, a osobito žena - rad na određeno vrijeme, povremeni poslovi, rad u nepunom radnom vremenu, agencijski rad ...**

fppt.com

- ❑ **2013** – Ženske sindikalne grupe (SSSH, NHS, HURS) upućuju poziv organizacijam civilnog društva koje se bave ženskim i ljudskim pravima (NGOs) kako bi organizirano djelovale protiv izmjena novog radnog, mirovinskog i socijalnog zakonodavstva
- ❑ **Ženska fronta za radna i socijalna prava je neformalna inicijativa osnovana u rujnu 2013 u Zagrebu** - uključuje većinu civilnog društva i organizacija koje se bave ženskim i ljudskim pravima

fppt.com

Zagreb, 2013, DTR - Domaća tvornica rublja d.d.

Štrajk tekstilnih radnica
 Prosvjedna povorka štrajkašica
 „ŽIVIM OD 2000 kuna (262 eur)
 KOJE NE PRIMAM.
 MOŽEŠ MISLITI KAKO ŽIVIM?”

fppt.com

- ❑ **Novi Zakon o radu – stupio na snagu, ljeto 2014** - Hrvatska vlada izglasala u Saboru, iako veći dio odredbi nije bio predmetom javne rasprave, odnosno „pregovora” između sindikata i poslodavaca
- ❑ **Uvođenje atipičnih oblika rada:**
 - agencijski rad,
 - outsourcing / prijenos ugovora o radu – radnici slijede svoje ugovore rad na pola radnog vremena,
 - privremeni ili povremeni sezonski poslovi,
 - rad kod kuće,
 - rad na pozivu,
 - rad u nepunom radnom vremenu kod više poslodavaca i sl.

fppt.com

Recesija je u početku najviše pogađala radnike u auto i građevinskoj industriji.

Ali, fleksibilizacija tržišta rada zapravo najviše pogađa žene, samo na drugačiji način; žene su već ulaskom na tržište rada ranjivije;

fppt.com

Učinci gospodarske krize na žene i zapošljavanje

- Fleksibilizacija poslova briše jasne granice između sigurne zaposlenosti i neregistriranog rada (sive „ekonomije”)
- Većina poslova u atipičnim oblicima rada su ženska (poslovi čišćenja, ugostiteljstvo, turizam, trgovina ..)

DA: Žene dominiraju među onima koji rade u atipičnim oblicima rada, one u pravilu zarađuju manje nego muškarci i uzimaju pauze u karijerama radi obiteljskih odgovornosti češće od muškaraca; što za posljedicu ima niže mirovine i veću stopu rizika od siromaštva koja je veća kod starijih žena, naravno jer one žive dulje.

fppt.com

Zašto žene?

2014. – izraženo nepovoljniji položaj žena:

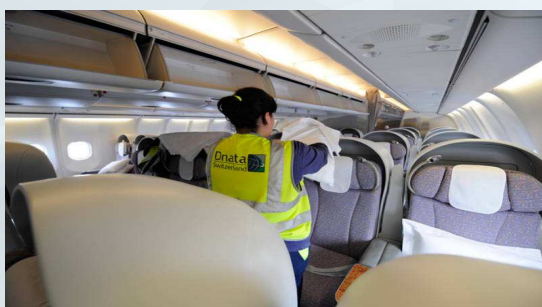
- Izuzetno niska stopa radne aktivnosti žena - 39,1%, a muškaraca 52,2% (Lisabonski ugovor – 75%, a stvarnost EU 61,4% za žene i 70,6% za muškarce (RH = 6. od dna)
- Stopa zaposlenosti niža nego stopa muškaraca
- Stopa nezaposlenosti viša od stope muškaraca
- Žene čine samo 17% svih članova/ica uprava
- 95% novozaposlenih žena – na ugovorima na određeno
- Ubrzani trend part-time rada žena
- 8.000 radnika zaposleno u agencijama
- Deseci tisuća “mrsićevaca” bez radnog odnosa i staža

fppt.com

- Vidljive rodne razlike u razdoblju od školovanja do dobivanja prvog posla (duže čekaju, nesigurni prvi posao)
- Majke su podzastupljene na tržištu rada i imaju nižu stopu zaposlenosti
- Žene su češće nezaposlene
- Žene češće rade na skraćeno vrijeme ili na određeno, a majke još češće, a samohrane najčešće
- Žene imaju niže plaće, a majke još niže
- Gotovo polovica ne dobije (svoj) posao nakon porođiljnog

fppt.com

Rad u nesigurnim oblicima rada

- ❑ Na tržištu rada - nejednakosti u priznavanju i zaštiti prava radnicima, koji su svoj radni odnos zasnovali nekim od oblika atipičnih ugovora o radu, u odnosu na radnike, koji su svoj radni odnos zasnovali ugovorom o radu na neodređeno vrijeme

fppt.com

Žensko lice recesije

Posljedice nesigurnog tržišta rada:

- Niža plaća,
- Manja zdravstvena i zaštita na radu,
- Psihološki osjećaj nezaštićenosti,
- Nemogućnost planiranja karijere,
- Manja ulaganja u obrazovanje i usavršavanje na radu,
- Slabe mogućnosti napredovanja na tim poslovima,
- Siromaštvo.

fppt.com

Bez prava u atipičnim oblicima rada

- na sindikalno organiziranje i kolektivno pregovaranje,
- na djelovanje u svojstvu radničkih predstavnika,
- na profesionalno zdravlje i sigurnost na poslu,
- na zaštitu od diskriminacije u pogledu zvanja i zanimanja, zaštitu majčinstva,
- na zaštitu od neopravdanog otkazivanja, plaćeni godišnji odmor i državne praznike te bolovanje

fppt.com

- **Bez prava** na pristup sudu – trudnice i roditelji ne uživaju sudsku zaštitu kod rada na određeno vrijeme
- **Bez prava** na kredit,
- **Bez sigurnosti i prava** na dom,
- **Bez prava** na obitelj i materinstvo,
- **Bez prava** na usklađivanja privatnog i poslovnog, ili obiteljskog života, put u socijalnu i društvenu izoliranost
- **Bez prava** na veće doprinose za mirovinsko i socijalno osiguranje, put u siromaštvo u starosti.

fppt.com

Zaključak

- Zaposleni na neodređeno vrijeme i u sigurnim oblicima rada – postaju manjina!
- Vrlo niska razina zaštićenosti radničkih prava kod malih poslodavaca i obrta; **5 članova je minimum da bi sindikalni aktivist** mogao uživati zakonsku od otkaza – udar na organizaciju i djelovanje sindikata, osobito kod malih poslodavaca (do 20 zaposlenih);
- Kršenje radničkih prava, slaba zaštita inspekcija; posljedica visok broj radnih sporova 10.000 novih svake godine;
- **Strategije protiv siromaštva** postaju važnima u situacijama kada više niti **minimalna plaća nije dostatna za životne potrebe za:** hranom, domom, zdravstvenom zaštitom, obrazovanjem, odjećom, prijevozom, i štednjom.

fppt.com

**“Sačuvajmo rad na neodređeno”
Zagreb, Dan žena 2014.
Ženska fronta za radna i socijalna prava**